

Arkeologisk delundersökning av fornlämning nr 190:1 inom fastigheten Vattjom 3:8, Tuna socken, Sundsvalls kommun.

Fornlämning: Raä 190. Socken: Tuna. Fastighet: Vattjom 3:8.
Kommun: Sundsvall. Landskap: Medelpad.

Rapportnummer 2016:12
Ola George

Murberget Länsmuseum Västernorrland
Box 34
871 21 Härnösand
www.murberget.se

Arkeologisk delundersökning av fornlämning nr 190:1 inom fastigheten Vattjom 3:8, Tuna socken, Sundsvalls kommun.

© Murberget Länsmuseum Västernorrland, Ola George.
Härnösand 2016
Foto: Murberget

ISSN 2000-0111

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning.....	5
Syfte	5
Metod	5
Topografi.....	5
Beskrivning av fornlämningen och fornlämningsbild	6
Redovisning av arbetet	8
Fyndmaterial.....	14
C-14 analys.....	14
Osteologisk analys.....	14
Tolkning och diskussion.....	15
Tekniska och administrativa uppgifter	16
Referenser.....	16
Bilaga 1. Profilritning.....	17
Bilaga 2. Osteologisk analys.	18
Bilaga 3. Fyndlista.	21
Bilaga 4. Dagbok.....	22
Bilaga 5. Fotolista.	23
Bilaga 6. Fotoark.....	24
Bilaga 7. Webbartikel.....	26

Sammanfattning

Vid undersökningen av graven hittades brända ben men något brandlager kunde inte identifieras. Troligen har benen varit placerade i en behållare (urnegrav). Gravgömmen har grävts sönder i samband med att en plundringsgrop grävdes. När plundringsgropen grävdes är oklart. Schaktskadan som föranledde undersökningen uppkom förmodligen under 2014 i samband med att ledningsstolparna byttes ut i den närliggande ledningsgatan.

Jorden från plundringsgropen kastades upp på graven och bidrog därför till att högen växte något på höjden. I jorden fanns även brända ben från gravgömmen och dessa ben tillvaratogs vid undersökningen och analyserades sedan osteologiskt. Ett bränt ben C-14 analyserades och dateringen visar att gravläggningen ägde rum under yngre romersk järnålder-folkvandringstid 330 - 540 e. Kr. Den osteologiska analysen påvisade endast ben från människa.

Att graven ligger ensam, flera hundra meter från närmsta gravfält är speciellt. Möjligen har den gravlagda personen inte hört samman med de närliggande gårdarnas invånare och därför begravts för sig.

Sanden från de bortschaktade tuvorna användes för att restaurera den nya skadan. Plundringsgropen fylldes inte igen då den på ett tydligt sätt visar att graven plundrats. Vid restaureringen efterstävades att återställa den ursprungliga nivån på högen (inte den nivå som åstadkommits vid plundring genom uppkastad sand från plundringsgropen).

Inledning

Under sommaren 2015 upptäckte en handläggare på Länsstyrelsen Västernorrland att gravhögen Raä 190:1 i Tuna socken hade skadats. Vad som orsakat skadan var okänt men enligt en närboende kan skadan ha uppkommit vid byte av stolpar i den närliggande ledningsgatan. Skadan omfattade omkring 5 m².

Länsstyrelsen ansåg att det var viktigt att skadan dokumenterades och att högen restaurerades. Länsstyrelsen beviljade därför medel från 7:2, bidrag för kulturmiljövård för att Murberget Länsmuseum Västernorrland skulle kunna genomföra en begränsad undersökning och restaurering av högen.

Syfte

Den arkeologiska undersökningen syftade till att dokumentera den del av gravhögen som skadats, tillvarata fynd samt återställa gravhögen till ursprunglig form. Undersökningen skulle säkerställa att mesta möjliga kunskap togs tillvara från den del av gravhögen som ändå var skadad. På så vis att det arkeologiska materialet, som annars skulle ha förstörts av väder och vind, kom vetenskapen tillhanda. Återställningen innebär att den oskadade delen av gravhögen bevaras samtidigt som gravhögen kan upplevas i sin helhet i landskapet.

Metod

Graven fotograferades och mättes in med RTK-GPS. Undersökningen utfördes genom att fyllningen i det skadade området, plundringsgropen och uppkastat material från plundringsgropen skiktvis grävdes bort och jorden sållades för att tillvarata fynd. Även jordtorvorna från skadan sållades igenom. Metalldetektor användes för att söka av ytan för att hitta eventuella metallfynd. En ytprofil av gravhögen ritades (ingen profil grävdes). Benen undersöktes av en osteolog som även plockade ut ett lämpligt ben för C-14-analys.

Topografi

Den undersökta graven ligger på en sandbank på norra sidan av älven Ljungan. Omkring 600 meter norr om graven ligger ett bergsområde. Mellan berget och älven finns odlingsmark uppbruten av skogspartier. 350 meter nordväst om graven ligger Rudetjärn, omkring 45 meter över havet.

Figur 1. Översiktskarta med undersökningsplatsen markerad med röd pil.

Beskrivning av fornlämningen och fornlämningsbild

Tuna socken är väl frekventerad av fornlämningar och runt Marmen finns rester efter en omfattande äldre järnåldersbygd. Murberget Länsmuseum Västernorrland har genomfört många undersökningar i Tuna socken. Exempelvis undersöktes 1991 en boplats (Raä 325) strax nordväst om kyrkan. På boplatsen fanns mängder av stolphål, härdar, kokgropar och mörkfärgningar mm (Holmkvist 1994a, Baudou 1997, George 1999). Ett treskeppigt hus, daterat till förromersk järnålder med hjälp av C-14- analys kunde påvisas, vilket innebär att det är det äldsta huset i sitt slag i länet. De cirka 30 C-14-dateringarna av anläggningarna spänner från senneoliticum och äldre bronsålder fram till sen vikingatid (George 1999:9).

I Vattjom finns en intressant boplats (Raä 330) som undersöktes av Murberget 1992-1993 (Holmkvist 1994b). Där framkom två huslämningar (med en vävstolsgrop utanför det ena), en rostbädd vilket indikerar järnhantering, samt stolphål efter en 35 meter lång palissad. I det ena huset påträffades ett fragment av en kräftfibula, som enligt fyndomständigheterna tolkades ha legat i ett träskrin. Området kring Vattjom är ovanligt rikt på vapengravar från järnåldern (Persson 2014:195).

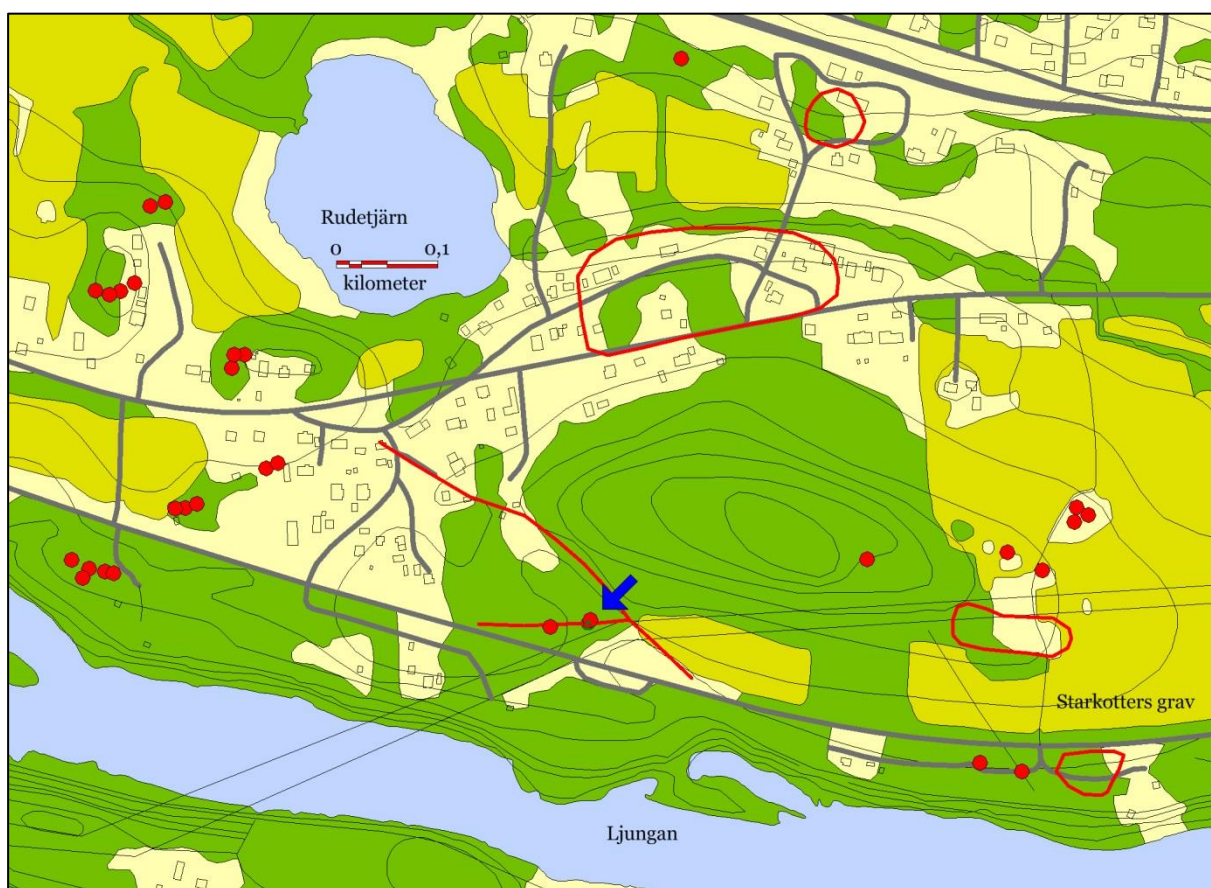
I direkt närhet till den här undersökta graven finns Rää 190:2, en kokgrop (som inga spår syntes av vid undersökningen) samt Raä 177:1 en gammal väg (i rapporten benämnd som stig). Inom en radie på 500 meter från undersökningsplatsen finns många järnåldersgravar och gravfält (på norra sidan Ljungan), bl. a. den s.k. Starkotters grav.

350 meter nordväst om den undersökta graven ligger Rudetjärn. På 1970-talet genomfördes miljöarkeologiska analyser på material från tjärnen (Engelmark 1978).

Fornminnesregistrets beskrivning av fornlämningen är: ”1) Hög, 7 m diameter och 0,8 m h. Består huvudsakligen av sand (jordsond använd för kontroll). Kantränna, 0,5 m bred och 0,1-0,2 m dj. Skadad i N och V. Mittgrop, 1,5 m diameter och 0,5 m dj. Övertäckt av träd och sly som lämnats kvar efter röjning/totalavverkning mot kraftledningsgatan. 40 m 302 gon om nr 1 och 11 m 18 gon om E75 N dikesren är 2) Kokgrop? rund, 1m diameter och 0,1 m dj. Ingen synlig vall kring kanten. Med jordsond framkom ett kollager i gropen ca 10 cm under nuvarande markyta. Gropen helt utan skärusten”.

Undersökningen visade att graven Raä 190 var 8 meter i diameter exklusive kantrännan och knappt 10 meter i diameter med kantrännan, samt 0,6 meter hög (djupet på kantrännan ej inräknat).

Järnåldersgravarna i regionen ligger i de allra flesta fall i direkt anslutning till ett gårdsläge och bildar där gravfält på de gamla inägorna. I detta fall ligger gravhögen ensam, några hundra meter från närmsta gravfält. Gravens konstruktion, datering och att den ligger ensam i närheten av Ljungan, påminner om en grav (Raä 153:1) som Murberget undersökte 2012 i Njurunda (George & Valdimarsdóttir 2013).

Figur 2. Den undersökta fornlämningen Raä 190:1 med omgivningar. Raä 190:1 är markerad med en blå pil. Den röda linjen vid Raä 190 är väglämningen Raä 177.

Redovisning av arbetet

Undersökningen inleddes med att först röja av graven och närmsta omgivningen från småsly samt inmätning av graven, skador och de uppgrävda jordtorvorna som låg några meter öster om graven. Därefter grävdes jorden i den nya skadan skiktvis bort och sållades. Mycket av jorden runt den äldre plundringsgropen bestod av uppkastat material från plundringsgropen och innehöll relativt stora mängder brända ben. Även jorden från torvorna från graven sållades.

Plundringsgropen gröptes ur på skräp (glasflaskor mm) och rensades för att se om det fanns spår efter något brandlager, men något brandlager kunde inte påvisas vare sig vid grävningen eller vid provstickning med jordsond.

Metalldetektor användes för att söka efter metallföremål, men endast sentida skrot påträffades.

Då undersökningens syfte främst var att dokumentera den nya skadan, ta tillvara fynd samt återställa graven grävdes endast i den nyuppkomna skadan (samt i plundringsgropen) och inte djupt ner i högens fyllning. Undersökningen pågick tills inga fler brända ben påträffades. När förekomsten av brända ben avtog påträffades också en äldre markyta (ca 0,1-0,15 m ned), vilket visade sig vara gravens ursprungliga nivå. Övervägande del av de insamlade brända benen kommer alltså från en bengömma som förstördes i samband med att plundringsgropen grävdes.

Graven återställdes med jorden från de bortschaktade jordtorvorna.

Figur 3. Översikt av fornlämningen. Högen markerad med pil. Foto från söder.

Figur 4. Högen innan undersökningen. Foto från väster.

Figur 5. Den nya skadan i högen markerad med röd linje. Den äldre plundringsgropen markerad med blå linje. Foto från sydväst.

Figur 6. Högen med den gamla skadan vid stigen till vänster markerad med grön linje och den nya skadan till höger markerad med röd linje. Foto från väster.

Figur 7. Plundringsgropen (en äldre skada) efter att skräpet grävts bort. Foto från söder.

Figur 8. Högen efter undersökning. Foto från söder.

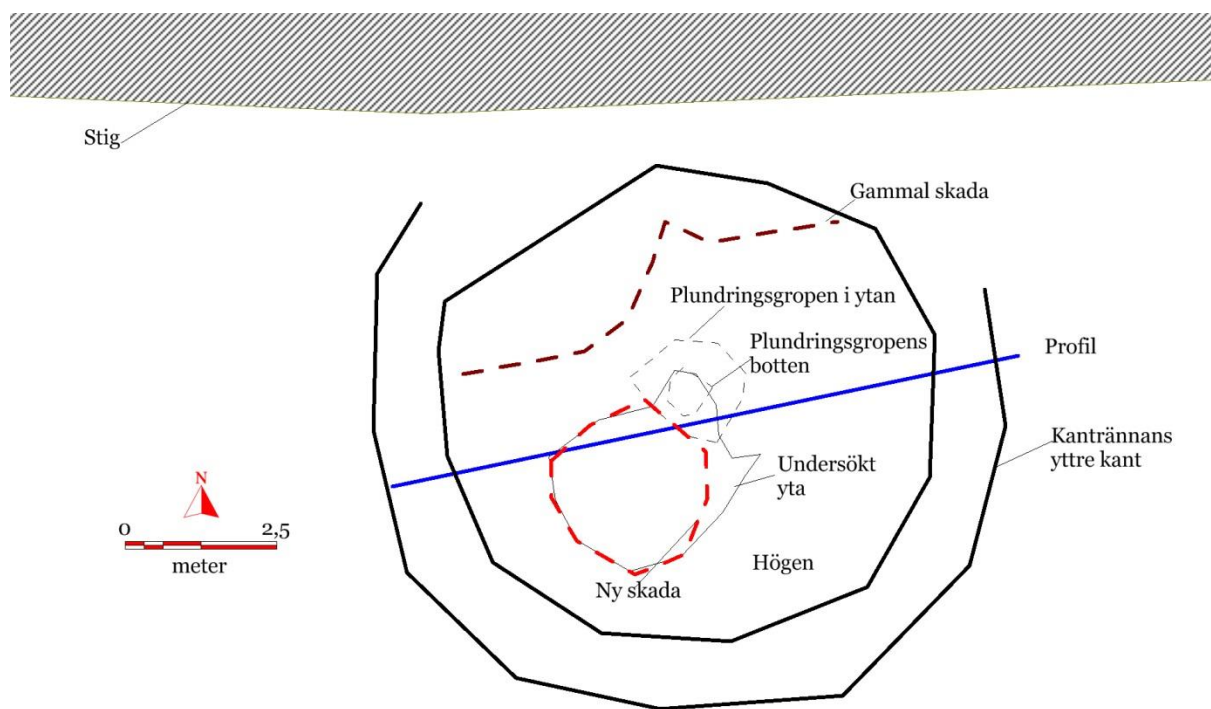
Figur 8. Högen efter återställning. Foto från söder.

Figur 9. Schaktskada öster om graven. Foto från öster.

Figur 10. Torvor från graven som hamnat 4-5 meter sydöst om graven. Foto från söder.

Figur 11. Plan över den delundersökta graven. Den gamla skadan uppkom troligen i samband med arbeten med stigen/vägen intill. Gropen i högens mitt har uppkommit vid plundring (okänt när den ägde rum). Den nya skadan inträffade troligen 2014.

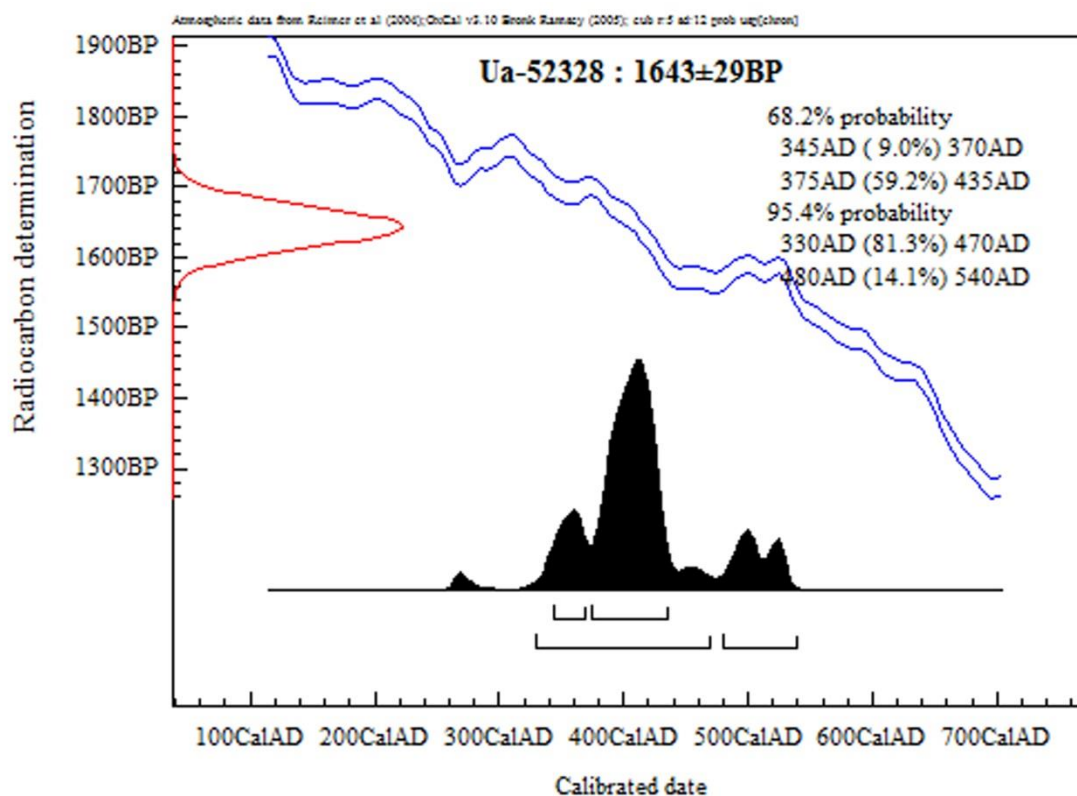
Fyndmaterial

I graven påträffades enbart brända ben.

C-14 analys

För att datera graven sändes ett bränt ben (fragment av armbågsben) från den gravlagda personen in till Ångströmlaboratoriet i Uppsala för C-14 analys. Analysen visar att dateringen med ett sigma (68,2% sannolikhet) hamnar i tidsspannet 345-370 e.Kr. (9%), 375-435 e.Kr. (59,2%). Med två sigma (94,4% sannolikhet) hamnar dateringen i tidsspannet 330- 470 e.Kr. (81,3 %), 480-540 e.Kr. (14,1%).

Då inget brandlager påträffades ligger det nära till hands att tolka gravskicket till en urnegrav med till synes tvättade ben. Gravskicket motsäger inte en sådan datering.

Figur 4. Kalibrerat värde av det C-14 daterade benet från den gravlagda personen.

Osteologisk analys

Den osteologiska analysen utfördes av Carina Olson, Sigtuna.

Endast människa har identifierats i benmaterialet från graven och de identifierade fragmenten är ett rotfragment av en hörntand, ett fragment vardera av armbågsben (ulna), strålben (radius) och lårben (femur). Fragmentet av armbågsbenet har skickats till Uppsala för C¹⁴-datering.

Tolkning och diskussion

Vid undersökningen av graven hittades brända ben men något brandlager kunde inte identifieras. Troligen har benen varit placerade i en behållare (urnegrav). Gravgömman har grävts sönder i samband med att plundringsgropen grävdes (det är okänt när plundringen ägde rum). Jorden från plundringsgropen kastades upp på graven och bidrog därför till att högen växt något på höjden. I jorden fanns även brända ben från gravgömman och dessa ben tillvaratogs vid undersökningen och analyserades sedan osteologiskt. Ett bränt ben C-14 analyserades och dateringen visar att gravläggningen ägde rum under yngre romersk järnålder- folkvandringstid. Den osteologiska analysen påvisade endast ben från människa.

Graven har skadats vid minst tre olika tillfällen. Skadan på den norra sidan har troligen uppkommit i samband med arbeten med den gamla vägen/stigen intill. Gropen i högens mitt har samband med en plundring (gropen var fylld av sentida flaskor och annat skräp som i och för sig kan ha lagts ner i gropen långt senare), skadan som föranledde undersökningen har troligen uppkommit vid markarbeten 2014.

Att graven ligger ensam, flera hundra meter från närmsta gravfält är speciellt, möjligen har den gravlagda personen inte hört samman med de närliggande gårdarnas invånare och därför begravts för sig. Järnåldersgravarna i regionen ligger nämligen i de allra flesta fall i direkt anslutning till ett gårdsläge och bildar där gravfält på de gamla inägorna. Möjligen kan den gravlagda personen bott i någon annan bygd och dött vid Vattjom i samband med en färd på älven (eller efter stigen om den fanns under järnåldern).

Sanden från de bortschaktade tuvorna användes för att restaurera den nya skadan (efter att jorden sållats igenom). Plundringsgropen fylldes inte igen då den på ett tydligt sätt visar att graven plundrats. Vid restaureringen efterstävades att återställa den ursprungliga nivån på högen (inte den nivå som åstadkommits vid plundring genom uppkastad sand från plundringsgropen).

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-6686-15

Länsmuseets dnr: 2015/311

Län: Västernorrland

Landskap: Medelpad

Kommun: Sundsvall

Socken: Tuna

Fastighet: Vattjom 3:8

Kartblad: 17 H 3c

Undersökt yta ca 5,5 m²

Belägenhet i sweref: X 6916 143 Y 603 536

Höjd över havet: 51-52 meter.

Undersökningstid: 28-29/9 - 2015.

Personal från Murberget Länsmuseet Västernorrland: Ola George och Maria Lindeberg

Arkeologistudenter: Malin Franzén från Umeå Universitet, Ole Alexander Dyrli Husby och Andreas Alsaker från NTNU Vitenskapsmuseet i Trondheim.

Rapportsammanställning: Ola George.

Dokumentationsmaterial i form av ritningar, konserveringsrapport, fotografier, dagböcker mm förvaras på Murberget, Länsmuseet Västernorrland.

Referenser

Baudou, B. 1997. Om uppkomsten av järnålderns jordbruksbygd i Mellannorrland och boplatsen vid Tuna kyrka. Arkeologi i Mittnorden. Ett symposium kring nya arkeologiska forskningsrön. Scriptum. Vasa.

Engelmark, R. 1978. The Comparative Vegetational History of Inland and Coastal Sites in Medelpad, N Sweden, during the Iron Age. Early Norrland 11. Archaeological and Palaeoecological Studies in Medelpad, N. Sweden. Kungl. vitterhets Historie och antikvitets akademien. Motala.

George, O. 1999. Bebyggelsen vid Prästbordet, Tuna socken, Medelpad under järnåldern. D-uppsats vid Mitthögskolan. Institutionen för humaniora Östersund.

George, O & Valdimarsdóttir, I. H. 1999. Särskild arkeologisk undersökning av fornlämning nr 153 inom fastigheten Njurunda Prästbol1:1, Njurunda socken, Sundsvalls kommun. Murberget Länsmuseet Västernorrland. Rapport 2013:12.

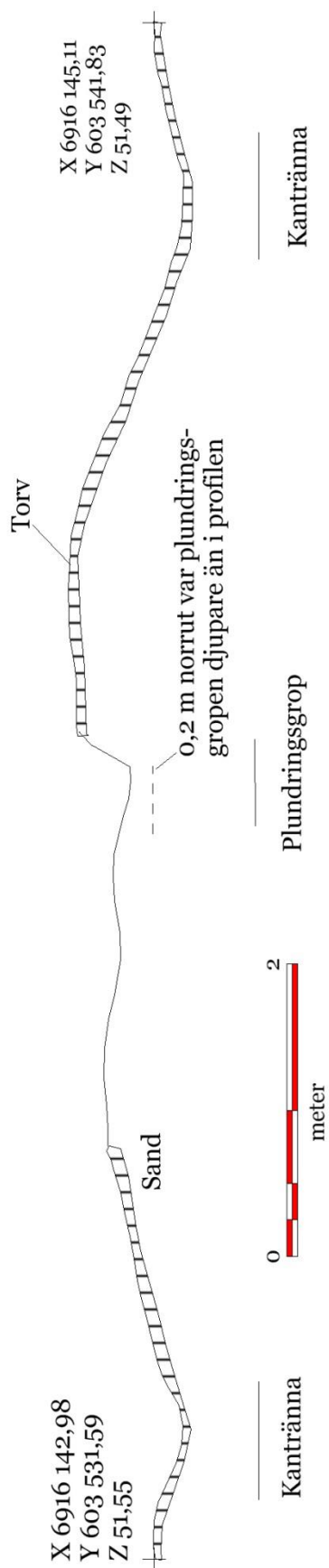
Holmkvist, M. 1994a. Arkeologisk undersökning av fornlämning Raä 325, Tuna socken, Medelpad. Del 1 textdel. Murberget Länsmuseet Västernorrland. Rapport 1994:3.

Holmkvist, M. 1994b. Arkeologisk undersökning av boplatz från äldre järnålder (Raä 330) på fastighet Vattjom 2:23, Tuna socken, Medelpad. Murberget Länsmuseet Västernorrland. Rapport 1994:8.

Persson, P 2014. Forntid i Västernorrlands län. En historik över arkeologiska undersökningar under drygt 330 år. Murberget Länsmuseet Västernorrland. Rapport 2014:17.

Bilaga 1. Profiliritning.

Graven ritad från söder

Bilaga 2. Osteologisk analys.

OSTEOLOGISK UNDERSÖKNING AV BEN FRÅN GRAVEN RAÄ 190, TUNA SOCKEN, MEDELPAD.

Av FD Carina Olson

På uppdrag av antikvarie Ola George, Murberget Länsmuseum Västernorrland, har en osteologisk undersökning utförts av ben från graven Raä 190, Vattjom, Tuna socken, Medelpad. Antalet benfragment är 536 till en vikt av 86,92 gram (Tabell 1). Fragmenten är alla hårt vitbrända utom ett som är nästan helt vitbränt. Benen är starkt fragmenterade med en medelvikt på 0,16 gram. Det ska nämnas att i samband med utgrävningen av graven påträffades också sex kotfragment av stor idisslare, troligen nötkreatur, vilka bedöms som sentida och har inte tagits med i databasen för gravmaterialet. Den osteologiska analysen har utförts med hjälp av den komparativa samlingen vid Osteoarkeologiska forskningslaboratoriet, Stockholms Universitet.

Art	Antal	%	Vikt	%
människa	4	0,7	1,68	2
obest	532	99,3	85,24	98
Totalt	536	100	86,92	100

Tabell 1. Art, antal, vikt och procentuell fördelning

Endast människa har identifierats i benmaterialet från graven och de identifierade fragmenten är ett rotfragment av en hörntand, ett fragment vardera av armbågsben (ulna), strålben (radius) och lårben (femur) (Tabell 2). Fragmentet av armbågsbenet har skickats till Uppsala för C¹⁴-datering.

Art	Dentes	Femur	Radius	Ulna	Summa
människa	1	1	1	1	4
Totalt	1	1	1	1	4

Tabell 2. Anatomisk fördelning

Den starka fragmenteringen bekräftas av att storlek A (< 1cm) dominerar (63%) i benmaterialet. Fragmentstorlek B (1-2 cm) utgör resterande 37 %. Fördelningen av benen i gravkontexten visar att de flesta kommer från uppkastet från plundringsgropen (Tabell 3).

Gravkontext	Storlek A	Storlek B	Summa
Från torvorna närmast stigen	52	38	90
Från torvorna	8	7	15
Rens från graven uppkast från plundringsgrop	128	56	184
Rens från skadan uppkast från plundringsgrop	152	95	247
Totalt	340	196	536

Tabell 3. Fragmentstorlek och fördelning av antal ben i gravkontexten.

Det ska tilläggas att de flesta större rörbensfragment och kraniefragment i materialet har en mänsklig struktur, men tyvärr inte de kriterier i form av ledytter, muskelfästen eller andra karaktärer som krävs för en säker identifiering.

Benlista Raä 190, Tuna sn, Medelpad

Beskrivn	Antal	Vikt	BB/OB	Förbr.grad	Cortex	Storlek	Klass	Art	Anatomi	Benslag	Fynd nr
Närmast stigen	3	0,2	BB	6		A	DD	obest	rygggrad	kota	6
Närmast stigen	4	0,53	BB	6	B	A	DD	obest	postkran	rörb/revb	6
Närmast stigen	7	2,41	BB	6	B	B	DD	obest	postkran	rörb/revb	6
Närmast stigen	45	3,23	BB	6		A	DD	obest	obest		6
Närmast stigen	24	4,99	BB	6		B	DD	obest	obest		6
Närmast stigen	5	4,95	BB	6	B	B	DD	obest	extremit	rörben	5
Närmast stigen	1	0,89	BB	6	B	B	DD	människa	bakr.extr.	femur	5
Närmast stigen	1	0,11	BB	6	A	B	DD	människa	fr.extr.	radius	5
från torvorna	2	0,17	BB	6		A	DD	obest	kranium	neurocran	7
från torvorna	1	0,26	BB	6		B	DD	obest	kranium	neurocran	7
från torvorna	3	0,87	BB	6	B	A	DD	obest	extremit	rörben	7
från torvorna	2	0,2	BB	6	B	A	DD	obest	postkran	rörb/revb	7
från torvorna	3	0,56	BB	6	B	B	DD	obest	postkran	rörb/revb	7
från torvorna	1	0,09	BB	6		A	DD	människa	kranium	dentes	8
från torvorna	3	3,45	BB	6	B	B	DD	obest	extremit	rörben	8
uppkast plundr.grop	2	0,27	BB	6		A	DD	obest	kranium	skal	1
uppkast plundr.grop	3	0,46	BB	6		B	DD	obest	kranium	neurocran	1
uppkast plundr.grop	7	5,13	BB	6	B	B	DD	obest	extremit	rörben	1
uppkast plundr.grop	5	0,42	BB	6	A-B	A	DD	obest	postkran	rörb/revb	1
uppkast plundr.grop	5	1,18	BB	6	B	B	DD	obest	postkran	rörb/revb	1
uppkast plundr.grop	3	0,63	BB	6	B	A	DD	obest	extremit	rörben	1
uppkast plundr.grop	4	1,38	BB	6	B	B	DD	obest	extremit	rörben	1
uppkast plundr.grop	34	7,51	BB	6		B	DD	obest	obest		1
uppkast plundr.grop	115	6,8	BB	6		A	DD	obest	obest		1
uppkast plundr.grop	2	1,56	BB	6		B	DD	obest	kranium	neurocran	3
uppkast plundr.grop	1	0,67	BB	6	B	B	DD	obest	postkran	rörb/revb	3
uppkast plundr.grop	3	0,91	BB	6	B	A	DD	obest	extremit	rörben	3
uppkast plundr.grop	3	0,24	BB	6	A-B	A	DD	obest	postkran	rörb/revb	2
uppkast plundr.grop	13	3,33	BB	6	B	B	DD	obest	postkran	rörb/revb	2
uppkast plundr.grop	1	0,26	BB	5	B	A	DD	obest	extremit	rörben	2
uppkast plundr.grop	6	2,21	BB	6	B	B	DD	obest	extremit	rörben	2
uppkast plundr.grop	4	0,36	BB	6		A	DD	obest	postkran	rörb/vert	2
uppkast plundr.grop	6	1,5	BB	6		B	DD	obest	postkran	rörb/vert	2
uppkast plundr.grop	55	9,72	BB	6		B	DD	obest	obest		2
uppkast plundr.grop	139	6,69	BB	6		A	DD	obest	obest		2
uppkast plundr.grop	1	0,59	BB	6	B	B	DD	människa	fr.extr.	ulna	4
uppkast plundr.grop	1	2,21	BB	6	C	B	DD	obest	extremit	rörben	4
uppkast plundr.grop	4	4,97	BB	6	B	B	DD	obest	extremit	rörben	4
uppkast plundr.grop	1	0,11	BB	6	A	A	DD	obest	hand/fot	phal	4
uppkast plundr.grop	6	2,79	BB	6		B	DD	obest	kranium	front/par/occ	4
uppkast plundr.grop	1	0,13	BB	6		A	DD	obest	kranium	front/par/occ	4
uppkast plundr.grop	3	0,56	BB	6		A	DD	obest	kranium	neurocran	4
uppkast plundr.grop	3	1,42	BB	6		B	DD	obest	kranium	neurocran	

Bilaga 3. Fyndlista.

Fyndnr	Fynd	X	Y	Z	Antal	Vikt	Kommentar
1	Brända ben	6916143,45	603535,93				Koordinater från mittpunkten av den undersökta ytan.
2	Brända ben	6916143,45	603535,93				Koordinater från mittpunkten av den undersökta ytan.
3	Brända ben	6916143,45	603535,93				Koordinater från mittpunkten av den undersökta ytan.
4	Brända ben	6916143,45	603535,93				Koordinater från mittpunkten av den undersökta ytan.
5	Brända ben	6916143,22	603546,70				Från torvan närmast stigen
6	Brända ben	6916143,22	603546,70				Från torvan närmast stigen
7	Brända ben	6916140,5	603544,0				Från torvorna (ospecificerat vilken av torvorna).
8	Brända ben	6916140,5	603544,0				Från torvorna (ospecificerat vilken av torvorna).
9	Ben	6916144,54	603536,41				Koordinater från mittpunkten av plundringsgropen.

Bilaga 4. Dagbok.

28/9-2015

Etableringsdag. Körde ner redskap, röjde bort småsly, fotade och mätte in grav, skada och bortschaktade torvor. Började sålla jord från torvorna och rensade ur plundringsgropen där det fanns glas och skräp. Graven söktes av med metalledetektor.

30/9-2015

Sållade vidare i torvhögarna och rensade i den nya skadan. Högfyllningen bestod av sand. I skadans kanter syntes en del kol. Många brända ben låg i ytan i södra delen av graven. Vid nedgrävning visade det sig att drygt 1 dm sand innehållande rikligt med brända ben påförts ovanpå den gamla högytan. Den påförda sanden var uppkastad från plundringsgropen (den gamla markytan syntes). Graven har därför ursprungligen varit flackare.

Inga tecken fanns på något brandlager under högen (kunde varken ses i plundringsgropen eller vid sonding). Allt tyder på att en bengömma med tvättade ben funnits vid plundringsgropen. Graven återställdes så att den södra delen hyfsat överensstämde med den norra delen (trots att det inte var ursprunglig höjd på graven). Jorden som användes vid återställningen togs från de losslitna torvorna och den därifrån sållade jorden.

Schaktet som fanns öster om graven återställdes inte och var jordmassorna därifrån tagit vägen är inte känt.

Troligen har markskadorna uppstått i samband med stolparbeten för kraftledningen som genomförts föregående år. En fotbollsplan har tidigare legat på platsen för E 14.

Fotbollsplanen byggdes cirka 1930 och E 14 1968.

Bilaga 5. Fotolista.

Fotonr	Motiv	Fotograferat från
1	Andreas Alsaker, Ole Alexander Dyrli Husby, Maria Lindeberg och Maria Nordlund vid den skadade graven	Söder
2	Graven innan undersökningen	Öster
3	Maria Lindeberg (till vänster) står vid schaktskada öster om graven, Maria Nordlund (till höger) sitter vid torvor som kommer från den skadade graven	Väster
4	Graven innan undersökningen	Sydväst
5	Graven innan undersökningen	Väster
6	Malin Franzén står på gravhögen	Söder
7	Graven innan undersökningen	Söder
8	Torvorna från skadan i högen (cirka 10 meter öster om graven)	Sydväst
9	Torvorna från skadan i högen (cirka 10 meter öster om graven)	Väster
10	Graven och svacka öster därom innan undersökningen	Öster
11	Östra delen av graven innan undersökningen	Norr
12	Schakt öster om graven	Norr
13	Schakt öster om graven	Öster
14	Torvorna från skadan i högen (cirka 10 meter öster om graven)	Sydväst
15	Arbetsbild, Andreas Alsaker och Malin Franzén röjer bort sly från graven	Söder
16	Paus i arbetet, Ola George sitter i skottkärran	
17	Gravhögen efter att sly röjts bort	Väster
18	Gravhögen efter att sly röjts bort	Väster
19	Skadan i gravhögen	Sydväst
20	Gravhögen efter att sly röjts bort	Nordväst
21	Gravhögen efter att sly röjts bort	Nordväst
22	Gravhögen efter att sly röjts bort	Norr
23	Gravhögen efter att sly röjts bort	Sydöst
24	Skadan i sydvästra delen av högen	Sydöst
25	Skadan i sydvästra delen av högen	Söder
26	Skadan i sydvästra delen av högen	Sydväst
27	Skadan i sydvästra delen av högen	Sydväst
28	Plundringsgropen	Sydväst
29	Plundringsgropen	Sydväst
30	Skadan i sydvästra delen av högen	Sydväst
31	Skadan i sydvästra delen av högen	Sydväst
32	Gravhögen efter att sly röjts bort	Söder
33	Gravhögen efter att sly röjts bort	Söder
34	Gravhögen efter att sly röjts bort	Väster
35	Gravhögen efter att sly röjts bort	Väster
36	Gravhögen efter att sly röjts bort	Väster
37	Gravhögen efter att sly röjts bort	Väster
38	Översiktsbild	Söder
39	Översiktsbild	Söder
40	Gravhögen efter att sly röjts bort	Söder
41	Gravhögen efter att den översta sanden i skadan grävts bort	Söder
42	Graven efter återställningen	Söder
43	Graven efter återställningen	Väster

Bilaga 6. Fotoark.

36

37

38

39

40

41

42

43

Bilaga 7. Webbartikel.

2015-10-09

Brända ben hittades vid förstörd gravhög i Vattjom

SUNDSVALL ⌚ 2015-09-30, 13:42

Brända ben hittades vid förstörd gravhög i Vattjom

2015-10-09

Brända ben hittades vid förstörd gravhög i Vattjom

En förstörd gravhög vid E14 i Vattjom har återställts av Murbergets arkeologer under veckan.

Man har även hittat brända ben som analyseras.

Under måndagen och tisdagen har Murbergets arkeologer befunnit sig vid E14 i Vattjom för att undersöka och restaurera en skadad gravplats.

Gravplatsen kan vara mellan 1700 till 1000 år gammal och har nyligen förstörts men var känd sedan tidigare. Man tror att den skadats vid en röjning för en kraftledning som går tvärs över E14 och över graven.

– Vi har tagit rätt på en hel del brända ben och vi har återställt skadan som uppstått, säger arkeologen Ola George.

Gravhögen har sedan tidigare plundrats och har därför en grop i mitten.

– Det har nog hänt någon gång på 1900-talet, plundrarna verkar ha prickat rätt på gravgömmen, säger Ola George.

Är det vanligt att gravar från romersk järnålder till vikingatid är plundrade?

– Det var vad vi hade förväntat oss, men vi vill inte gräva ut hela högen, vi ville hellre restaurera den, säger Ola George.

2015-10-09

Brända ben hittades vid förstörd gravhög i Vattjom

Benen som hittats är brända eftersom att det rör sig om en kremationsgrav. Nu återstår en tids väntan innan man kan fastställa åldern på gravhögen.

– Benen ska lämnas på analys så vi får se vad det är för slags ben och hur gamla de är. Resultatet kommer längre fram i höst, säger Ola George.

Robin Brinck

060-19 71 91

robin.brinck@mittmedia.se